

En ljusnande framtid är vår?

Finland står inför en period av stark tillväxt, utlovar Mika Maliranta i sin uppmärksammade bok. Den optimistiska prognosen utgör bara en liten del av behållningen av boken, som ger en bred och balanserad översikt av ekonomisk-politiska frågor i allmänhet och vilka åtgärder som kan tänkas vara vettiga för att få igång tillväxten i Finland i synnerhet.

Mika Maliranta

Pinnan alta – Miksi edessä on vahvan talouskasvun aika. Docendo, 2024, 304 s.

Forskningsinstitutet Labores direktör, professor **Mika Maliranta** har fått mycket uppmärksamhet med att sticka ut hakan och utlova, att den finländska ekonomin börjar gå mot bättre tider. Under ytan spirar den kommande tillväxten i många små företag som satsat starkt på forskning och utveckling (FoU).

Hittills har den stora mängden dynamiska företag som grundats under åren 2007–2016 inte haft så stor inverkan på den ekonomiska tillväxten då dessa ännu varit små. Bara företagen haft tid att växa kommer deras inverkan med tiden att bli allt större och driva hela ekonomin uppåt.

Statistiken över hur finländska små- och medelstora företag kraftigt ökat sina

Roger Wessman

är fristående skribent, föreläsare och konsult.

FoU-investeringar och vuxit snabbt är uppmuntrande. De investerar nu minst lika mycket som motsvarande företag i länder som Sverige, Danmark, Tyskland och USA. Mängden riskkapital som investerats i dessa företag är också högre i förhållande till bnp än i konkurrentländerna.

Hur starkt och hur snabbt dessa investeringar ger utslag i Finlands ekonomiska tillväxt förblir dock högst osäkert. Största delen av FoU-investeringar sker i storföretag, vilka i Finland investerar klart mindre än storföretagen i konkurrentländerna.

Problemet löses inte av att vi på något sätt får de finländska storföretagen att satsa mer

pengar på FoU. De finländska skogsföretagen blir inte till globala succéer som svenska Spotify eller danska Novo Nordisk med sin bantningsmedicin Ozempic vad de än gör. Dynamiska företag med goda affärsidéer satsar på FoU, företag blir inte dynamiska av att satsa på FoU.

Hoppet ligger därmed i att några av de hundratals snabbt växande finländska företagen lyckas växa och bli stora. Det återstår ännu att se.

Drabbad av motgångar

Även om man kan ställa sig tvivlande till om den spirande uppgången i mindre företag kommer att mynna ut i kraftig tillväxt är det dock lätt att hålla med Maliranta om att många bedömningar om Finlands ekonomi är alltför dystra.

Talet om att Finlands ekonomi inte vuxit på 15 år är förvisso korrekt, i den bemärkelsen att bruttonationalprodukten i dag knappt är högre än år 2008. Bakom den här siffran ligger dock en nedgång på över 7 procent som nådde botten år 2015. Sedan 2015 har den finländska ekonomin vuxit med knappa 10 procent, trots pandemin och kriget i Ukraina med åtföljande energikris och ras i exporten till Ryssland.

Den djupa nedgången åren 2009–2015 ligger framför allt i den totala kollapsen av Nokias mobiltelefonverksamhet, påminner Maliranta. Nokias kräftgång inverkade även på underleverantörer inom både industrin och tjänstesektorn. Samtidigt drabbades den andra stötspelaren inom Finlands exportindustri av den vikande efterfrågan på papper i takt med samhällets tilltagande digitalisering.

Nedgången förklaras således av specifika chocker och kan därmed inte ses som bevis för att det ligger något grundläggande fel i den finländska ekonomin eller den förda ekonomiska politiken. Det är naturligt att

”Sedan 2015 har den finländska ekonomin vuxit med knappa 10 procent, trots pandemin och kriget i Ukraina med åtföljande energikris och ras i exporten till Ryssland.”

det tar en lång tid för ekonomin att återhämta sig, då de två dominerande exportindustriernas intäkter har kraftigt rasat. Det går inte i en handvändning att bygga upp ny verksamhet och det är orealistiskt att förvänta sig en så lönsam kassako som Nokias mobiltelefonstillverkning var under sina glansdagar.

Tolv myter

Man kan ändå fråga sig om återhämtning-
en från kriserna verkligen skall ta så här
lång tid. Borde vi inte vidta åtgärder för
att försäkra oss om att tillväxten verkligen
kommer att ta fart?

Den frågan vi då ställs inför är vad vi kan
göra för att få i gång tillväxten. Vad skall vi
korrigera?

Maliranta behandlar tolv olika förmenta
problem i den finländska ekonomin som i
debatten har framförts som orsaker till den
ekonomiska stagnationen. Framställningen
är föredömligt balanserad, utan någon klar
ideologisk slagsida. Bland myterna ingår
klagomål såväl från höger om inflexibla
arbetsmarknader och inkomstfällor som
från vänster om en nyliberal ekonomisk
politik som koncentrerar sig på att skära ner
offentliga utgifter.

Även om kapitelrubriken utlovar en ge-
nomgång av myter tar Maliranta inte fram
storsläggan för att krossa dem. Diskussionen
är genomgående nyanserad och han betonar
att frågorna är komplicerade.

Regeringens nedskärningar i socialbidrag
kan till exempel mycket väl ha den efter-
strävade positiva inverkan på sysselsätt-
ningen och därmed bidra till att skapa ett
högre välstånd. I grund och botten är det
här som Maliranta noterar en värderings-
fråga, då förbättringen i ekonomin kommer
på bekostnad av att de som får sina bidrag
nedskurna får det sämre.

Även om det till och med är möjligt att
bidragstagarnas genomsnittliga inkomster
ökar tack vare nedskärningarnas positiva
effekt på sysselsättningen, kan man inte
påstå att nedskärningarna skulle gynna
också dem. Förbättringen i sysselsättningen
beror inte på att möjligheterna att få ett
jobb skulle ha blivit bättre. Orsaken är att

**”Den danska modellen
kombinerar höga bidrag
med mycket flexibla
uppsägningsregler.
Det hjälper att skapa en
dynamisk arbetsmarknad,
där arbetskraften lätt
flyttas över från avtynande
branscher till ny mer
produktiv verksamhet.”**

bidragstagarna blivit tvungna att ta emot
jobb som de tidigare skulle ha tackat nej till,
då deras ekonomiska situation försämrats.

Kreativ förstörelse är en nyckel

I vilket fall som helst kan inkomstfällor-
na inte vara orsaken till att den finländska
ekonomin vuxit svagare än till exempel
den danska eller den svenska. Maliranta
hänvisar till OECD:s studier enligt vilka
det för många är mer lönsamt att ta emot
ett lågavlönat jobb i Finland än speciellt i
Danmark, där arbetslöshetsbidragen är mer
generösa.

Den danska modellen kombinerar höga
bidrag med mycket flexibla uppsägnings-
regler. Det hjälper att skapa en dynamisk
arbetsmarknad, där arbetskraften lätt flyttas
över från avtynande branscher till ny mer
produktiv verksamhet. Det bidrar till den
kreativa förstörelse, som Maliranta framför
som nyckeln till en snabbare tillväxt. Utan
den höga bidragsnivån skulle arbetstagarna
klamra sig starkare fast vid sina gamla jobb

och förmodligen kräva striktare uppsägningsregler.

Även om de finska uppsägningsreglerna är striktare än i Danmark, är de ändå inte i en internationell jämförelse speciellt strikta. Framför allt är proceduren för att säga upp anställda av ekonomiska och produktionsmässiga skäl rätlinjiga. Uppsägningsreglerna bromsar därmed inte en behövlig strukturell förändring i ekonomin.

Statistiken visar också att den finländska arbetsmarknaden är mycket flexibel i termer av hur stor del av arbetskraften som byter jobb. Enlig detta mått har den finländska arbetsmarknaden till och med blivit mer flexibel än den amerikanska.

Nedskärningar, utbildning och forskning

Bokens budskap är inte att allt i Finland är ordnat så bra det bara kan och att allt löser sig av sig självt när tillväxten tar fart. Den offentliga sektorn kommer inte att balanseras av sig själv. Både skattehöjningar och nedskärningar i utgifterna är befogade.

På en punkt kommer Maliranta dock med ett klart budskap om att nedskärningarna kan underminera grunden för den finländska ekonomin. Finland har börjat sacka efter när det gäller utbildningen på högskolenivå och satsningarna på grundforskning. Kunlandet som skapas i högskolorna behövs både för att skapa nya innovationer och för att kunna anamma teknologi som skapats i andra länder.

Malirantas argumentation är genomgående pragmatisk och mångfacetterad och är därmed omöjlig att koncist sammanfatta i en recension. Däremot blir boken ett ovärderligt uppslagsverk för var och en som vill djupare analysera frågor som dyker upp i den finländska ekonomiskpolitiska debatten.

Ekonomiska Samfundet i Finland r.f.

Ekonomiska Samfundets syfte är att vidga och underhålla intresset för den ekonomiska vetenskapen och att arbeta för tillämpningen av den i det ekonomiska livet. Samfundet är ett forum för ekonomisk debatt och verksamheten är koncentrerad kring medlemsmöten och seminarier samt den egna tidskriften. Samfundet grundades i Helsingfors 1894.

Ekonomiska Samfundet välkomnar nya medlemmar. För mer information och ansökningsformulär se www.ekonomiskasamfundet.fi.

Styrelsen 2024

Reidar Wasenius (ordf.), Alex Seitsamo (viceordf.), Ria Fazer, Fredrik von Knorring, Mikael Kosk, Maria Östergård Käld, Ronnie Söderman, Peter Stenvall, Peik Tuomolin.

Verksamhetskoordinator

Nicolina Riihä
nicolina.raiha@ekonomiskasamfundet.fi

Skattmästare

Camilla Zilliacus
camilla.zilliacus@ekonomiskasamfundet.fi

Ekonomiska samfundets tidskrift publicerar artiklar och översikter om aktuell ekonomisk politik och forskning samt om näringslivet. Vetenskapliga och populärvetenskapliga bidrag, debattinlägg och bokrecensioner ingår. Nya och tidigare nummer finns avgiftsfritt att läsa på www.ekonomiskasamfundet.fi/tidskriften. Tidskriften finns också som e-tidning på e-tidning.ekonomiskasamfundet.fi samt i applikationen HBL 365.

Intresserade skribenter kan ta kontakt med chefredaktören Mikael Kosk på e-postadressen mikael.kosk@gmail.com för närmare information och för att presentera artikelidéer.